

ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σχ. Έτος:2011-2012

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ: Πειραματικό Μουσικό Σχολείο Αγρινίου

Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Ένα ταξίδι στην ποιητική του Καβάφη:

Ο Καβάφης εντός και εκτός συνόρων

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ (ΠΕ)	ΔΙΑΤΙΘΕΜΕΝΕΣ ΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΤΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ (ΦΟΡΕΑΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ)
ΑΛΕΞΑΚΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΠΕ6	(1)	ναι	ΝΑΙ
ΜΠΕΚΟΥΛΗ ΕΥΔΟΞΙΑ	ΠΕ2	(2)	ναι	ΝΑΙ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Α. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

ΣΚΟΠΟΣ:

- ❖ Να αναζητηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώθηκε η προσωπικότητα του Αλεξανδρινού ποιητή
- ❖ Να μελετηθούν ποιήματά του και να ερευνηθούν στοιχεία της θεματολογίας, της ιδιότυπης γλώσσας του, του ιδιαίτερου ύφους της ποιητικής του παραγωγής
- ❖ Να διερευνηθεί η απήχηση του έργου του ποιητή και εκτός συνόρων, ιδίως σε ό,τι αφορά την επίδρασή του σε δημιουργούς της αγγλικής λογοτεχνίας

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στην παρούσα ερευνητική εργασία θα μας απασχολήσει η απάντηση των εξής ερευνητικών ερωτημάτων:

- ❖ Ποιες συνθήκες (προσωπικά βιώματα, ιστορικές συνθήκες) διαμόρφωσαν την προσωπικότητα του Καβάφη;
- ❖ Ποιες οι πηγές της καβαφικής έμπνευσης;
- ❖ Ποιες οι ανησυχίες του Καβάφη, όπως διαφαίνονται στα πεζά του έργα;
- ❖ Ποια ποιήματα του Καβάφη συνδέονται με τα ομηρικά έπη;
- ❖ Ποιες κριτικές έχουν γραφεί για το έργο του και την προσωπικότητά του;
- ❖ Ποια η εκδοτική ιδιομορφία του καβαφικού έργου;
- ❖ Ποια τα χαρακτηριστικά της μορφής της ποίησής του: γλώσσα και στιχουργική των ποιημάτων του;
- ❖ Ποια τα σύμβολα της καβαφικής ποίησης;
- ❖ Ποια η θέση της «Αλεξάνδρειας» στα ποιήματα του αλεξανδρινού ποιητή

- ❖ Ποια τα χαρακτηριστικά της καβαφικής ποίησης σε θέματα ύφους και περιεχομένου: ειρωνεία, απαισιοδοξία, στοιχεία πολιτικής στην καβαφική ποίηση
- ❖ Ποια η παρουσία του Καβάφη στα βιβλία της Β/θμιας Εκπαίδευσης;
- ❖ Η ηθοποιία και η θεατρικότητα των ποιημάτων του Καβάφη: Ιδιαίτερη αναφορά και προσπάθεια δραματοποίησης του ποιήματος «Περιμένοντας τους βαρβάρους»
- ❖ Ποιες προσπάθειες μελοποίησης των ποιημάτων του έχουν γίνει;
- ❖ Ποια η απήχηση του έργου του αλεξανδρινού ποιητή εντός και εκτός συνόρων

B. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (κριτήρια επιλογής θέματος, συσχέτιση με διδασκόμενα μαθήματα, αναμενόμενα μαθησιακά οφέλη κ.λ.π., ενδεικτικά μέχρι 300 λέξεις).

Ο Καβάφης δεν είναι, βέβαια, εθνικός ποιητής, με τη σημασία που δίνουμε στη λέξη μιλώντας για τον Σολωμό ή τον Παλαμά. Είναι διεθνικός. Έχει όμως φυλετική συνείδηση και συνδέεται με τον ελληνισμό μέσα απ' τους ελληνιστικούς χρόνους και την παράδοση την πνευματική, καθώς και μέσα απ' το σύγχρονό του ελληνισμό της διασποράς. Απ' την άλλη μεριά, η επίδρασή του στους μεταγενέστερους και τα προδρομικά του στοιχεία τον συνδέουν με τη νεώτερη ποίηση, δένοντάς τον πιο στενά με το σώμα της γραμματολογίας μας. Ο Καβάφης υπήρξε **ένας πρόδρομος και μαζί ένας καθυστερημένος επίγονος, που συνδέει το ελληνικό παρόν με το ελληνιστικό παρελθόν και την παράδοση με την ποίηση του καιρού μας.**

Ο Κ. Π. Καβάφης είναι ένας από τους σημαντικότερους Νεοέλληνες ποιητές με παγκόσμια αναγνώριση. Ο Καβάφης έζησε σχεδόν όλη του τη ζωή στην Αλεξάνδρεια, μια πόλη που δεν είχε να παρουσιάσει σπουδαία λογοτεχνική – πνευματική κίνηση, είχε όμως σημαντικό ιστορικό παρελθόν και το γεγονός αυτό ξύπνησε από πολύ νωρίς στον ποιητή έντονο ενδιαφέρον για την ιστορία, η οποία υπήρξε μια βασική πηγή της έμπνευσής του. Ένα σημαντικό στοιχείο της ποίησής του ήταν ότι δεν ακολούθησε αποκλειστικά ένα λογοτεχνικό ρεύμα. Στην αρχή της καλλιτεχνικής του δημιουργίας (από το 1886 ως το 1893) ο Καβάφης επηρεάστηκε από τον φαναριώτικο *ρομαντισμό*, όπως τον γνώρισε στην Κωνσταντινούπολη. Από το 1893 στρέφεται στον *συμβολισμό*. Χρησιμοποιεί κάθε φορά μια συγκεκριμένη συμβολική εικόνα και πολλούς υπαινιγμούς για να αποδώσει πιστά τις διάφορες ψυχικές καταστάσεις. Ταυτόχρονα υιοθετεί στοιχεία από το λογοτεχνικό κίνημα του *παρνασσιισμού*, όπως την επιμονή στην λεπτομέρεια των εικόνων και θέματα εμπνευσμένα από την αρχαιότητα. Η συμβολιστική περίοδος της ποίησής του ήταν ιδιαίτερα γόνιμη και μας έδωσε μερικά απ' τα καλύτερα ποιήματα του Καβάφη: *Κερίά, Τείχη, Τα Παράθυρα, Θερμοπύλες, Τρώες, Περιμένοντας τους Βαρβάρους* κ.α. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο ποιητής περνά στο ρεαλισμό, πειραματίζεται σε σχέση με τη μορφή και το ύφος της ποίησής του και διαμορφώνει έτσι το προσωπικό και έντονα βιωματικό ύφος του.

Η ποίηση του Καβάφη δεν βρήκε αμέσως στην Ελλάδα την απήχηση που της άρμοζε. Αρχικά του ασκήθηκε σκληρή κριτική κυρίως από τους κύκλους των δημοτικιστών, γιατί το γλωσσικό του ύφος δεν συμβάδιζε με την ποίηση που καλλιεργούνταν στον ελλαδικό χώρο εκείνη την εποχή. Ο πρώτος που έκανε γνωστή την ποίηση του Καβάφη στην Αθήνα ήταν ο Γ. Ξενόπουλος το 1903 με το άρθρο του «*Ένας ποιητής*» στο περιοδικό *Παναθήναια*. Η φήμη του στον ελληνικό χώρο εδραιώθηκε από το 1920 και εξής. Σήμερα ο Καβάφης θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους

Νεοέλληνες ποιητές με παγκόσμια προβολή και αναγνώριση. Είναι ο πρώτος Έλληνας ποιητής με τόση μεγάλη απήχηση στο εξωτερικό, σχεδόν σε όλες τις γλώσσες. Είναι, επιπλέον, ο μοναδικός μέχρι στιγμής σύγχρονος Έλληνας ποιητής, που έχει επηρεάσει σε τέτοια έκταση και με τόση διάρκεια νεώτερους ξένους ποιητές σε πολλές χώρες.

Με βάση τα παραπάνω τα **κριτήρια επιλογής του θέματος** αφορούν:

- στη σπουδαιότητα του υπό μελέτη θέματος
- στις ποικίλες δημοσιεύσεις άρθρων που αφορούν στην πρωτοτυπία και στη μοναδικότητα του Καβάφη και επομένως στη σχετική με το θέμα βιβλιογραφία
- στη διαχρονικότητα των καβαφικών μηνυμάτων, ιδίως κατά τη δύσκολη εποχή που διάγουμε ως κράτος
- στη σύνδεση του αντικειμένου της ερευνητικής εργασίας με το μάθημα της Νεοελληνικής λογοτεχνίας που πλέον σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα για την Α' Λυκείου δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε θέματα μορφής των ποιημάτων και όχι σε θέματα περιεχομένου
- στην ανάγκη να ποτίσουμε τη συνείδηση των νέων μας με όλα εκείνα τα παιδευτικά στοιχεία (σημασία στοχοθέτησης και διαμόρφωσης αξιών, η σκέψη ότι η ζωή των ανθρώπων δεν μπορεί να ξεφύγει από τη δυστυχία και την παρακμή, αξιακό σύστημα του ποιητή μέσα από την παράλληλη μελέτη του έργου του.....) με τα οποία είναι εμποτισμένα ο ποιητικός κόσμος του Καβάφη

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η ερευνητική εργασία συνδέεται άμεσα με το μάθημα της Νεοελληνικής λογοτεχνίας και συγκεκριμένα με τα κείμενα της Αθηναϊκής σχολής της Νεοελληνικής λογοτεχνίας. Βέβαια ο Καβάφης δεν ανήκει σε κάποια σχολή, ο ό ίδιος δρα και δημιουργεί έξω από τα σύνορα του ελλαδικού χώρου, στην Αλεξάνδρεια, που αποτελεί αυτή και η πλούσια ιστορία της πηγή έμπνευσής του. Ταυτόχρονα προσεγγίζονται διδακτικοί στόχοι του πεδίου «**Τέχνη και Πολιτισμός**» μέσα από την επεξεργασία θεμάτων που αφορούν εκφάνσεις του πολιτισμού. Ταυτόχρονα ο Καβάφης είναι ο πιο πολυμεταφρασμένος νεοέλληνας ποιητής σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Οι πρώτοι που τον ανακάλυψαν ήταν οι Άγγλοι. Ο E.M Forster, Άγγλος μυθιστοριογράφος, τον ανακαλύπτει, τον μεταφράζει και τον φέρνει σε επαφή με το αγγλικό κοινό. Από τότε ο Καβάφης μεταφράζεται ανελλιπώς, συγκινεί με τον ποιητικό του χρωστήρα.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΟΦΕΛΗ

Μέσω της παρούσας ερευνητικής εργασίας αναμένεται:

- 🇬🇷 Να κατανοήσουν οι μαθητές την αξία της καβαφικής ποίησης
- 🇬🇷 Να διερευνήσουν τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες γέννησης της καβαφικής ποίησης
- 🇬🇷 Να κατανοήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της καβαφικής ποίησης, της θεματολογίας, της γλώσσας, του ύφους του

- ✚ Να εντοπίζουν τη διαχρονικότητα των μηνυμάτων του ποιητικού του κόσμου
- ✚ Να καταγράψουν και να κατανοήσουν την απήχηση της ποιητικής του τέχνης
- ✚ Να αναρωτηθούν αν η αισθητοποίηση κάποιων ποιημάτων («[Του μαγαζιού](#)», «[τα Βήματα](#)» «[έτσι πολύ ατένισα](#)» «[Ιθάκη](#)» «Περιμένοντας τους βαρβάρους», «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον», «Ιωνικόν», «Μύρης», «Αλεξάνδρεια του 340 μ.Χ.» με αναπαραστατικές μορφές από μνημεία της αρχαίας Ελλάδας και Αιγύπτου, βοηθά στην προσέγγισή τους
- ✚ Να επιχειρήσουν τη δραματοποίηση του ποιήματος «Περιμένοντας τους βαρβάρους», συσχετίζοντας το περιεχόμενό του με τη σημερινή κατάσταση στη χώρα μας
- ✚ Να ασκηθεί η κριτική τους ικανότητα στη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών γύρω από το υπό διερεύνηση θέμα
- ✚ Να αυξηθεί το ενδιαφέρον τους για θέματα που αφορούν την ποίηση
- ✚ Να ακονιστούν οι αναλυτικές δεξιότητες των μαθητών και να ασκηθούν οι ίδιοι στην εξαγωγή συμπερασμάτων.
- ✚ Να μάθουν οι μαθητές να συνεργάζονται, ενεργοποιώντας υπάρχουσες γνώσεις και να αποκτήσουν νέες.

Γ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΘΑ

ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙ (μέχρι 200 λέξεις)

Η εργασία θα δομηθεί σε **δύο ενότητες**, χωρίζοντας το σύνολο της τάξης σε 4 ομάδες:

Α' ΟΜΑΔΑ : Θα μελετήσει τη ζωή του Καβάφη, θα διερευνήσει το πλαίσιο διαμόρφωσης των συνθηκών της προσωπικότητάς του, θα κάνει αναφορά στο έργο του, στην κριτική που δέχτηκε ο ίδιος και το έργο του, στα χαρακτηριστικά της μορφής της ποίησής του

Β' ΟΜΑΔΑ: Θα αναζητήσει χειρόγραφα έργα του ποιητή τα σύμβολα της καβαφικής ποίησης και θα μελετήσει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της θεματολογίας, του ύφους και άλλων ιδιαίτερων στοιχείων της ποιητικής του τέχνης, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά σε ποιήματα που ανθολογούνται στα βιβλία της β/θμιας εκπαίδευσης

Γ' ΟΜΑΔΑ: Θα αναζητήσει τους λόγους για τους οποίους ο Καβάφης έγινε ιδιαίτερα αγαπητός και μεταφράστηκε σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και , ως επί το πλείστον, στην Αγγλία και Αμερική

Δ' ΟΜΑΔΑ : Θα ασχοληθεί με το θέμα των μελοποιημένων ποιημάτων του Καβάφη, θα αναζητήσει συνθέτες και θα επιχειρήσει να δραματοποιήσει το κείμενο «Περιμένοντας τους βαρβάρους»

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Σε ό,τι αφορά το χωρισμό των μαθητών σε ομάδες θα ακολουθηθεί το 2^ο σχήμα, σύμφωνα με το οποίο κάθε ομάδα θα δουλεύει ένα υπο-θέμα, οι σχέσεις μεταξύ των ομάδων θα είναι χαλαρές και όταν συγκεντρωθεί και επεξεργαστεί το υλικό η κάθε ομάδα θα λάβει γνώση των εργασιών και των αποτελεσμάτων της άλλης.

Δ. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (μέχρι 200 λέξεις)

ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΝΩΣΕΩΝ

- ✓ Να γνωρίσουν την ιδιαιτερότητα και μοναδικότητα της προσωπικότητας του Καβάφη
- ✓ Να γνωρίσουν σε βάθος στοιχεία της ποιητικής του πέννας
- ✓ Να κατανοήσουν την επικοινωνία της Καβαφικής ποίησης με συγκεκριμένα αρχαιολογικά ευρήματα.
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με την μουσική των μελοποιημένων καβαφικών ποιημάτων
- ✓ Να ασκηθούν στη δραματοποίηση ενός ποιήματος του Καβάφη,

Σε επίπεδο δεξιοτήτων

- ✓ Να συνεργασθούν και να δουλέψουν σε ομάδες
- ✓ Να αναπτύξουν κριτική ικανότητα και την ικανότητα επιλογής –σύνθεσης - αξιολόγησης πληροφοριών
- ✓ Να δραστηριοποιηθούν στη διερευνητική – βιωματική μάθηση.
- ✓ Να προσεγγίσουν δημιουργικά κάποια ποιήματα του Καβάφη με κατευθυνόμενη αυτενέργεια.
- ✓ Να καλλιεργήσουν την ικανότητα να αξιολογούν πληροφορίες ως προς τη χρησιμότητά τους.
- ✓ Να αναπτύξουν αυτενέργεια και να μάθουν να οικοδομούν μόνοι τους τη γνώση.
- ✓ Να ενεργοποιήσουν, μέσα από εμπειρίες και βιώματα, ατομικές και κοινωνικές αξίες και αρχές.
- ✓ Να μάθουν τις διαδικασίες αποδελτίωσης της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας
- ✓ Να μάθουν τους τρόπους παράθεσης βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών

Σε επίπεδο στάσεων:

- ✓ Να αναπτύξουν τη συμμετοχή και την υπευθυνότητά τους στη διαδικασία της μάθησης
- ✓ Να εκτιμήσουν την αξία και τη διαχρονικότητα της καβαφικής ποίησης

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

- Να εξοικειωθούν με ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης, επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών στο διαδίκτυο.

- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με την αξιοποίηση του επεξεργαστή κειμένου.
- Να εξοικειωθούν με την αξιοποίηση των πολυμέσων στην αισθητική απόλαυση και στην ερμηνευτική προσέγγιση ποιημάτων του ποιητή.
- Να μάθουν να δημιουργούν ένα έντυπο στον υπολογιστή και να παρουσιάζουν το τελικό προϊόν της εργασίας τους

Ε. ΠΟΡΟΙ – ΥΛΙΚΑ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Για την ολοκλήρωση της ερευνητικής εργασίας θα χρειαστεί :

- α) φωτοτυπικό χαρτί
- β) 14 ατομικοί φάκελοι
- γ) μελάνι για τον υπολογιστή και την εκτύπωση της εργασίας

ΣΤ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Λοππα Ελένη. Το σώμα στην καβαφική ποίηση: σώμα «ηδονικό», «του έρωτος των άκρων αισθητών», μυθοποιημένο. Σώμα «φθαρμένο», απομυθοποιημένο στο «Φιλολογική», Πανελλήνια ένωση Φιλολόγων, Απρίλιος-Ιούνιος 2010, τευχ. 111

Παπαδόπουλος Β. Χαράλαμπος και Καρακώνης Γιώργος, Κ. Π. Καβάφη, «Περιμένοντας τους βαρβάρους» στο «Φιλολογική», Πανελλήνια ένωση Φιλολόγων, Οκτώβριος –Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2008, τευχ. 105

Παπασπύρου Σταυρούλα. Διαχρονικός και πολυπολιτισμικός, εφημερίδα «Ελευθεροτυπία»(Σάββατο 23 Φεβρουαρίου 2002 στο <http://users.compulink.gr/apet/kavafis/kavaf11.htm>

Σουλιώτης Μίμης, Κ.Π. Καβάφης: Επίσημος, Κρυμμένος και Ατελής, "Ερμής" 1995 στο <http://www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1>

Σπυριδάκη Ειρήνη Αναζητώντας τη σημασία της ποιητικής τέχνης στο έργο του Καβάφη στο <http://www.artmag.gr/art-articles/provlimatismoi/269-kavafis?showall=1>

Τζιόβας Δημήτρης, *Τα πεζά του Καβάφη*, δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΒΗΜΑ στις **23/01/2011**

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ

<http://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%8>

[2_%CE%9A%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CF%86%CE%B7%CF%82&oldid=3091230"](#)

<http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/Exhibits/cavafy/cavafy.html>

<http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/Exhibits/cavafy/library.html>

www.snhell.gr

<http://cavafis.compupress.gr/index.htm>

<http://users.compulink.gr/apet/kavafis/kavaf11.htm>

<http://www.e-alexandria.gr/parath.asp?ID=45>

<http://www.kavafis.gr/poems/list.asp?cat=1> (αναγνωρισμένα ποιήματα του Καβάφη)